

Sygn. akt II CSK 329/15

POSTANOWIENIE

Dnia 5 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Bogumiła Ustjanicz

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku W. O.
przy uczestnictwie E. Spółki Akcyjnej
o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 5 maja 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 29 stycznia 2015 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 29 stycznia 2015 r. oddalił apelację wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 11 czerwca 2014 r. oddalającego wniosek o odpłatne ustanowienie służebności przesyłu. U podłoża tego rozstrzygnięcia legło ustalenie, że w dniu 11 czerwca 2003 r. doszło do zasiedzenia służebności odpowiadającej treściowo wnioskowanej służebności.

Skarga kasacyjna wnioskodawcy – oparta na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. – zawiera zarzut naruszenia art. 172 w związku z art. 292 k.c., art. 292 w zw. z art. 305⁴ k.c., art. 233 § 1, 217 § 1 i § 2, 382 k.p.c., i zmierza do uchylenia tego postanowienia oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należy wskazać, że uwzględnieniu podlegały zarzuty oparte na podstawie drugiej z art. 398³ k.p.c. Przyjęte stanowisko zaskarżonego postanowienia, że w dniu 11 czerwca 2003 r. doszło do zasiedzenia służebności odpowiadającej treściowo służebności, jakiej ustanowienia domaga się skarżący, opiera się na stanie faktycznym, który z obrazą art. 382 k.p.c. nie doznał należytego wyświetlenia, skoro skarżący twierdził, że na jego gruncie istnieje więcej, niż jedna linia energetyczna, tj. linia z 1988 r. i 2008 r., a Sady obu instancji tych twierdzeń skarżącego wcale nie zbadały, przy czym Sąd drugiej instancji pominął zarzuty apelacji w tym przedmiocie, odnosząc się wyłącznie do kwestii zasiedzenia linii z 1973 r.

W konsekwencji uchybienia polegającego na nierozpoznaniu części zarzutów apelacji uzasadniony był również zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., albowiem zaskarżone orzeczenie nie zawiera należytego ustosunkowania się do podstaw zaskarżenia orzeczenia Sądu pierwszej instancji i tym samym podstawy rozstrzygnięcia. Tego rodzaju naruszenie przepisów postępowania stanowi uzasadnioną podstawę uwzględnienia skargi kasacyjnej i prowadzi do uchylenia orzeczenia z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania.

W judykaturze przyjęto, że badanie zarzutów naruszenia prawa materialnego jest możliwe tylko wówczas, gdy stan faktyczny będący podstawą zaskarżonego wyroku jest niepodważalny (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca

1997 r., II CKN 18/97 - OSNC 1997, nr 8, poz. 112; wyrok SN z dnia 20 października 2004 r., IV CK 99/04, nie publ.; wyrok SN z dnia 24 kwietnia 2008 r., IV CSK 48/08, nie publ.). Niemniej jednak godzi się odnieść do poglądów, na których oparto zarzuty naruszenia prawa materialnego.

Zgodnie z dominującym stanowiskiem doktryny i orzecznictwa przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. Służebność ta, w przeciwieństwie do służebności gruntowej, nie została powiązana z nieruchomością władnącą. Ma ona na celu umożliwienie przedsiębiorcy właściwego korzystania z urządzeń, których jest właścicielem, a zatem które wchodzi w skład jego przedsiębiorstwa (art. 55¹ k.c.). Przeto, wbrew pogładowi skarżącego, oznaczenie nieruchomości władnącej jest dla nabycia przez zasiedzenie takiej służebności niepotrzebne (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, nie publ.).

Poza tym, pomimo poglądów przeciwnych należy uznać, że jeżeli w okresie przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 roku nowelizującej kodeks cywilny, przedsiębiorstwo państwowe korzystało bez tytułu prawnego z cudzej nieruchomości (niepaństwowej) w zakresie niezbędnym do obsługi i eksploatacji wybudowanych przez to przedsiębiorstwo urządzeń przesyłowych, to było ono posiadaczem, w rozumieniu art. 352 § 1 k.c., służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasady prawnej - z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, OSNC 1991, nr 10-12, poz. 118; wyrok siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2009 r., I CSK 333/07, OSNC-ZD 2009, nr 4, poz. 15, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2013 r., I CSK 495/112, nie publ., postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010, nr 1, poz. 15, z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CSK 183/11, nie publ., z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CSK 183/11, nie publ. i z dnia 13 czerwca 2013 r., IV CSK 672/12, nie publ.).

W wypadku, gdy przed dniem 1 lutego 1989 roku zrealizowały się przesłanki pozwalające na stwierdzenie zasiedzenia służebności odpowiadającej treściowo służebności przesyłu, zwłaszcza jeśli upłynął stosowny okres posiadania, służebność tę nabywał Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe

(por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 64, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 291/09, nie publ., postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 r., II CSK 314/08, nie publ., z dnia 9 maja 2003 r., V CK 24/03, nie publ., z dnia 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08, nie publ. i z dnia 16 października 2009 r., II CSK 103/09, nie publ.). Jeżeli do tego nie doszło, a po dniu 1 lutego 1989 roku utrzymywał się na nieruchomości niepaństwowej dotychczasowy stan faktyczny, po upływie stosownego czasu, determinowanego dobrą lub złą wiarą posiadacza służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, możliwe było nabycie przez zasiedzenie przez przedsiębiorstwo państwowe lub jego następcę prawnego tej służebności, a po dniu 3 sierpnia 2008 roku - służebności przesyłu (por. uchwała składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 139).

Stosownie bowiem do art. 176 § 1 k.c. przedsiębiorca energetyczny może doliczyć do swojego (i swoich poprzedników prawnych) okresu posiadania okres posiadania Skarbu Państwa, (jako poprzednika w posiadaniu), o ile zostaną spełnione wskazane w tym przepisie przesłanki. Dotyczy to przede wszystkim obowiązku udowodnienia przez przedsiębiorcę energetycznego, że doszło do przeniesienia posiadania na rzecz jego lub jego poprzedników prawnych przez Skarb Państwa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2013 r., IV CSK 672/12, nie publ.). Rację ma skarżący, że skuteczność przeprowadzenia tego dowodu, jako *questio facti*, należy oceniać indywidualnie w każdym postępowaniu. Niemniej jednak, jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 maja 2007 r. I CSK 64/07 (nie publ.), decyzja wydana w oparciu o art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, może być uznana za dokument, w rozumieniu art. 348 zd. 2 k.c., stwierdzający, że doszło do przeniesienia posiadania nieruchomości, której decyzja dotyczyła. Państwowa osoba prawna, która do dnia 5 grudnia 1990 r. wykonywała zarząd operatywny mieniem państwowym i z tym dniem, już jako posiadacz nieruchomości, została uwłaszczona, może zatem wykazać przejście posiadania nieruchomości ze Skarbu Państwa na nią samą lub jej poprzednika

prawnego decyzją wydaną na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1990 r.

Reasumując, zarzuty skargi kasacyjnej naruszenia prawa materialnego oparte na odmiennych poglądach, w tym poglądzie, że wykazanie stosownymi dokumentami przez uczestnika postępowania, iż jest następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego, które dzierżyło w imieniu Skarbu Państwa stosowne urządzenia, „nie oznacza(...), że wykazano przejście ich posiadania na kolejny podmiot”, nie znajdują uzasadnienia.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł, jak w postanowieniu.

kc

db